

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajovsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. avgusta 1856.

Nove žalostinke čez stare napake.

„Sejte več detelje in trave in zboljšujte živinorejo!“ — tako opominjajo že 50 let učniki kmetijstva in skušeni gospodarji. Al ta opomin je pri manjših kmetovavcih še vse premalo opravil. Živina po deželi nam kaže, da vse premalo pridelujejo ljudje klaje; kjer pa živine manjka, manjka gnoja, in kjer gnoja ni, so polja slabe. Tedaj je klaja tisto koló, okoli kterega se večidel gospodarstvo mota.

Če želimo, da bi se zboljšalo kmetijstvo, naj nam bo prva skerb za več klaje ali živinske piče. In skor povsod je mogoče to doseči, ker še se ne manjka zemlje, ki se dá v travnike (senožeti) pridelati, — še je senožet dosti, ki se dajo zboljšati, — in mogoče je tudi tu in tam kako njivo odločiti za deteljo. Skušnje poslednjih let na več krajih so učile, da obširne ledine, ki niso za nič drugzega bile kakor da so se ovce ali goveda po njih klatile in na paši stradale, ali ki so zavolj močirnosti celi okolici zrak pridile, so se sčasoma premenile v rodovitne senožeti, ktere so v kratkem času obilno povernile vse stroške, ki so bili na nje obrnjeni, in so bile gospodarjem lep kos gotovega premoženja. Ali bi ne mogli biti taki izgledi vsem gospodarjem spodbadek, vse kar je nerodovitnega sveta predelati v plodne travnike, — vjeti vsako vodico in vsak studenček, ki je na travniku ali blizu njega, in vodo peljati tako, da z rodovitnim živežem napaja koristno travico.

Z deteljo gré pa na več krajih še slabeje kot s travniki. In vendar so deteljša močna podpora kmetijstva. Več detelje pridelovati naj bi se gospodarji prizadevali posebno v takih krajih, kjer ni mogoče travnikov napraviti. Po golih kamnitnih brežinah, kjer ne raste nič drugzega, se dá s pridom še sejati turška detelja (Esparssette), ktera je kaj koristna klaja.

Detelja pa ni le samo zatega voljo dobra, da se prostori, ki niso za drugo rabo, dajo ž njo obsejati, temuč tudi to dobroto imajo deteljša, da zemljo zboljšajo. Koreninice deteljne sežejo globoko v spodnjo perst, jo zrahljajo in požahnijo, in ker zgrijó, gnojijo potem tudi celo zemljišče. Kjer je gospodar v umen kolobar upeljal deteljo, ni nikoli prahe treba, — potem takem zamoremo reči, da detelja tudi več polja napravi, ker ga nikoli nič neobdelanega ne leži.

Slušajmo, kako je imenitni mož Šimen Fürst, kterega beseda je veljavna, že pred več leti v svojih bukvah „kmetijsko zerkalo“ klajo in živinorejo priporočal, rekši: „Večkrat sem že z Vami govoril od ljube živinice, in vém, da Vam samim je všeč lep hlev z lepim blagom; pa vediti morate, da s slabo in medlo živino in z malo repi gospodar ne more deleč priti. Saj vam je mogoče pomnožiti število goveje živine. Kdor ne mora imeti kónj, naj jih nikar nima, ali saj ne več kakor jih prav potrebno potrebuje. Pogledajte okoli sebe! Senožet imate, ktere se dajo zboljšati na čveterni boljši pridelk, in iz kislega sená zamorete napraviti sladko žlahno mervo. Saj Vam ni treba nič drugzega storiti, kakor le to na boljše obrniti kar že imate. Oni potok, ki celo uro deleč teče, pa za nič drugzega ni, kakor da en mlin goni in Vaše travnike zamaka, koliko dobička bi Vam mogel vsako leto naklanjati, ako bi mu njegovo

strugo uravnali, bi vrezali grabnov po senožetih in močirni svet v suhega predelali, zraven pa še vodo tako napeljali, da bi Vam prav in ob pravem času močil zemljo. Preden bi dvé leti pretekle, bi imeli senožeti, da bi se Vam serce smejali kadar bi pogledali gosto in lepo travo. Kjer se dovelj živinske klaje prideluje, se očitno kmetijstvo povzdiguje, zakaj kdor ima klaje dovelj, zamore tudi živive imeti dostojno množico in vsega drugzega dosti, kar se dobiva od nje“.

„Pa tudi polje se boljša, ako se pridno seje trava ali detelja, zakaj dobro in gosto zarašena in razrašena detelja ali trava izpod neba in iz zemlje poteguje živeža dovelj, dela senco zemljišu, ga rahljá in plevéla čisti, zraven pa mu deteljne in travine koreninice pušajo gnoj. Pašnik, na kterem živina ni nič živeža dobila, zamorete potem v prid obrniti, in ker Vam potem klaje ne bo manjkalo ne pozimi ne poleti, bote lahko živino tudi poleti v hlevu imeli, in se z lastnimi očmi lahko prepričali, da je prav, ako se živina obderžuje v hlevu. Se vé, da hlevi morajo biti snažni in zračni, v takih hlevih pa bo živina zdrava, in dosti je, ako jo le včasih spuščate pod milo nebo, da se enmalo zrita. Verjemite mi, da gospodar zamore le s tem, da svojo živino v hlevu redí, v veliko bolji stan priti; tam pa, kjer je živinoreja na visoki stopnji, tam tudi se plačuje poljodelstvo nar boljše“.

Tako govori modri Šimen Fürst. Naj reče kdo: ali napačno govori? (Dalje sledí.)

Za gospodarske potrebe kaj.

(Nezdravo je novo, še mokro ali na novo pobeljeno zidovje v stanovanliščih). Kako pa se dá to odpraviti? Vlaga in mokrotan zrak v izbah se odpravi, ako se oknja in vrata pogostoma odperajo, in pa da se v kakošen kot izbe postavi žganega apna. Apno serka vlago v-se, tako da je 5 funtov apnja zadosti, če hočeš naj manj za pol leta 18 čevljev dolgo in ravno toliko široko izbo suho si napraviti. — Če pa želiš apneni puh iz novopobeljenih izb odpraviti, daj jih pokaditi s kisom (jesihom); še bolje je pa, ako zapreš izbo, sožgeš žvepla v nji, in jo tako z žveplenim puhom pokadiš, — se vé da ko si žveplo prižgal, moraš bežati iz izbe, da ti žvepleni puh ne škoduje; kadar je žveplo pogorelo, naj ostane še ene ure izba zaperta, potem oknja in vrata odpri, da se dobro prevetří. 5 lotov žveplenk ti bo vzelo vés apneni smrad iz novopobeljene izbe, če je tudi 18 čevljev dolga in 18 čevljev široka, in zdravo bo stanovanlišče.

(Ohladiti pijačo poleti). Posoda — majolika, čutara al steklenica — v kateri je kaka pijača, pivo ali vino in ktero hočemo hladiti, naj zavije se v prav moker pertič, potem se postavi na severno stran kakega oknja, skozi ktero sapa piše, in naj se poliva včasih posoda z merzlo vodo. Po takem se ohladi pijača v pol uri popolnoma, da je merzlo-prijetna tako, kakor da bi jo bil kdo ravno iz kleti donesel.

(Predenice (Flachsseide) v deteljših) se po mnogih skušnjah gotovo pokončá, ako se tisto mesto, kjer ta hudi plevel raste, krog in krog s soljo dobro potrese.